Уртанчылар (уку елы ахырында),зурлар(уку елы башында) төркеме балаларының “Минем өем” проекты

1. “Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

З.З. Мирхатовна. Татарча сөйләшәбез. "Минем өем" РТ Хәтер нәшрияты 2011.

<u>Дидактик уен. "Бу кем?" (I вариант)</u>

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? ("Әни"...).

<u>Дидиктик уен "Кем юк?" (II вариант)</u>

(Лексика шул ук).Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: "Кем юк?" ("Әби"...)

Уенны интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәрергә була)

<u>Дидактик уен "Кәрзиндә нәрсә бар?"</u>

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: "Бу нәрсә?" ("Алма"...)

<u>Дидактик уен "Нәрсә юк?"</u>

Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: "Нәрсә юк?". Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. ("Алма"...) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

<u>Дидактик уен "Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт"</u>

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

<u>Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"</u>

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Тәрбияче өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?"- "Алма"... ; "Бу кем?"-"Әти"... Бала уенчык исемен дөрес әйтсә аңа уенчыклар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

<u>Дидактик уен "Серле янчык"</u>

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.

<u>Дидактик уен "Әйе-юк"</u>

Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" - "Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, песи"...

<u>Югары балл (2.7-3)</u> — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.

<u>Уртача балл (2-2,6)</u> - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

<u>Уртачадан түбән балл (1-2)</u> - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”).

Ситуатив күнегүләр:

а) Ситуатив күнегү “Куян аюга кунакка килә”. Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), "Исәнме аю".

б) Ситуатив күнегү “Куян аюда кунакта булды”. Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек саубуллаша? (Нәрсә әйтә?) "Сау бул, аю".

в) Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.

Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.

г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.
д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".
Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән (1-2) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.
3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).
1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").
2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык “ашый” башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә).
Югары дәрәҗә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дөрес үти.
Уртача дәрәҗә (2-2,6) - ялгыша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.
4.Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.
Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).
Уен эчтәлеге: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исемен сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш.
-Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.
Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.
Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак).
Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә.("Чиста туп", "Пычрак аю"...).
Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.
Дидактик уен "Курчакка бүләк".
Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша. “ Мә, зур туп ", “Мә, кечкенә туп".
Дидактик уен "Дөрес сана".
Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".
Дидактик уен "Ничә?".
Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.
- Ничә туп? - Биш туп.
Югары дәрәҗә (2,7-3) - әйберләрнең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.
Уртача дәрәҗә (2-2.6) - 1-2 билгесен әйтә.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - әйберләрнең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.
5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. *Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".*

"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: -Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).
Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз ".
а) Тәрбияче: К нам идут гости.
Спроси. "Кто там?". "Кем анда?" - Мин әби (бабай).
"Позови бабушку (дедушку)". - Әби (бабай) кил монда.
"Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)" - Исәнме, әби (бабай).
"Спроси у бабушки (дедушки) как дела?" - Әби (бабай) хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.
"Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.

"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч.
Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).
б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша,эч") һәм саубуллашырга тәкъдим ителә.
Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була.
<u>Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла".</u>
Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.
-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.
-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.
Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була.
<u>Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла ".</u>
(Ашамлык муляжлары кулланып)
"Угости яблоком".
 - Мә, алма, аша. - Рәхмәт.
"Спроси, яблоко вкусное?"
- Алма тәмле? - Әйе, тәмле.
Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була.
<u>Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"</u>
1 . Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.
-Куян бир (әле).- Рәхмәт.
2. Предложи поиграть с игрушкой.
- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.
3. Позови друга, предложи помыть игрушку.
-Коля, кил монда. - Мә, туп, ю.
4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .
- Коля, туп бир - Мә, туп.
- Рәхмәт.

№	Баланың исем фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**Балл**	**Дәрәҗә**
		“Минем өем”проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. “Бу кем? Бу нәрсә? Сорауларына җавап бирү	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”,”Исәнмесез”,”Саубул”,”Са убулыгыз”,”Хәлләр ничек?”, ”Рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү(кил, утыр, эч, уйна, сикер, аша, ю)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану. “Нинди?”соравына җавап бирү	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәгъдим итү, инкар итү, раслау).		
1								
2								

Зурлар (уку елы ахырында) һәм мәктәпкә әзерлек төркеме (уку елы башында) балаларының “Уйный – уйный үсәбез” проекты

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының “Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

З.З. Мирхатовна. Татарча сөйләшәбез. "Уйный-уйный үсәбез" РТ Хәтер нәшрияты 2014.

1.“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

Дидактик уен “Бу нәрсә?”

(Лексика: аш, ботка, сөт, кашык, тәлинкә, чынаяк).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

Бу нәрсә? (“Аш”...)

Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?”

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Уен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: “Нәрсә бар?” (“Кәбестә”...)

Дидактик уен “Нәрсә юк?”.

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

Дидактик уен “Дөресен әйт”.

(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрнең исемен атый һәм күрсәтә.

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исәнмесез”, “ Сау булыгыз”).

Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):

а) Поздоровайся с Акбаем.

б) Спроси как дела у Акбая.

в) Скажи спасибо Акбаю. Спроси как дела.

г) Попрощайся с Акбаем.

д) Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

е) Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

Югары балл (2.7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.

Уртачадан түбән балл (1-2) – аңлый, җавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).

Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дәвам ителә.

(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).

Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.

Уртача балл (2-2.6) – 5-6 сүз.

Уртачадан түбән (1-2) – 1-2 сүз.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

1. Сюжетлы-рольле уен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куя белүләрен максат итеп куясың. Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
Дидактик уен "Нинди?".
Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
Әйберләрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сорауга аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.
(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).
Дидактик уен "Ничә?".
Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).
Дидактик уен "Дөрес сана".
Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә сорау бирәләр һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. *"Ничә...?".*
Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.
Уртача балл (2-2.6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.
Уртачадан түбән (1-2) – диалогта 1 сорауны аңлап куллана.
5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).
Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".
"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә.
К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:
Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля яки Коля).
Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай).

Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз".
а)Тәрбияче:
К нам идут гости. Спроси. "Кто там?". "Кем анда?"
Мин Акбай.
Позови Акбая.
Акбай, кил монда.

б)У Акбая сегодня день рождение. Подари свою игрушку
Акбай, мә кызыл туп.
Рәхмәт.

в) Угости гостей супом или кашей.
Мә, аш (ботка) (аша).
г)Что бы сьесть угощение попроси ложку.
Кашык бир.
Нинди кашык?
Зур, матур, зәңгәр кашык.
Рәхмәт.
Уен ситуациясе "Кибеттә".
Бала белән бала аралашуы тикшерелә.
Исәнме! Хәлләр ничек?
Әйбәт, рәхмәт.
Аю бир.
Нинди аю?
Зур аю, чиста аю, матур аю.
Ничә?

Ике аю.
Мә, ике аю.
Рәхмәт.
Сау бул.

№	Баланың исем фамилиясе	Биремнәр					Нәтиҗә	
		1	2	3	4	5	Балл	Дәрәҗә
		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”. “исәнмесез”, “ саубулыгыз”)	Боерыкны аңлап үтәү (кил, утыр, эч, уйна, сикер, аша, ю)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану. “Нинди?”соравына җавап бирү	Аралаша белү, ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәгъдим итү, инкар итү, раслау.		
1								
2								

Уку елы ахырында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының “Без инде хәзер зурлар, - мәктәпкә илтә юллар” проекты

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәҗәсен билгеләгәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

З.З. Мирхатовна. Татарча сөйләшәбез. "Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар" РТ Хәтер нәшрияты 2011

1.“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1.Дидактик уен “Бу нәрсә?”

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, әтәч, үрдәк).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

Бу нәрсә? – Бүре (Бу бүре).

2.Дидактик уен “Портфельдә нәрсә бар?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый: - Портфельдә нәрсә бар?- Дәфтәр бар.

3.Дидактик уен “Портфельдә нәрсә юк?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).

Уен эчтәлеге: Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4.Дидактик уен “Дөресен әйт”

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка).

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый.

Югары балл (2,7-3) — 10-12 сүз.

Уртача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-6 сүз.
2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”,“Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)
Ситуатив күнегү:
Телефоннан сөйләшү.
Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була.
Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.
1.Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).
Дидактик уен: “Командир”
(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).
Уен эчтәлеге: Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:
-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).
-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.
-Коля нишли?(Башка баладан сорый) –Коля сикерә.
Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.
Уртача балл (2-2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.
Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.
Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү.
(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Нишлисең? (Син нишлисең?) Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?) Кая барасың?)
1.Уен ситуацияләре:
а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)
б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Нишлисең? (Син нишлисең?))
в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?))
2.Сюжетлы-рольле уен “Кибет”
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
Уен эчтәлеге: Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә.Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.
3.Дидактик уен “Нинди?”.
(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).
Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
4.Дидактик уен “Сана”.
Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).
Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана.
Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.
Уртачадан түбән (1-1,9)– русча җавап бирә.
Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау,сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)
1.Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”
- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Сиңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).
2.Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”.
Диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була.
- Исәнме. Хәлләр ничек?

- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйныйм. Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыйм, укыйм).
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?
- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.

3.Уен ситуациясе “Кая барасың?”

(Лексика: мәктәп, кафе, цирк һ.б.)
- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.

4.*Ситуатив күнегү.*

Спроси: что ты делаешь?
- Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыйм, укыйм).

№	Баланың исем фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**Балл**	**Дәрәҗә**
		“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “исәнмесез”, “сау бул”, “сау	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер,	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү. (Нәрсә кирәк?	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру,		
1								
2								

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 2,7 - 3кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2- 2,6 кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-1,9 га кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

<u>Туган телдә сөйләшәбез проекты буенча мониторинг өчен инструментарий</u>

Татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү
(уртанчылар төркеме)

<table>
<tr><td rowspan="2">№</td><td rowspan="2">Баланың исеме, фамилиясе</td><td colspan="2">Сүз байлыгы</td><td colspan="4">Бәйләнешле сөйләм</td><td rowspan="2">Иллюстрациягә карап әсәрнең исемен атау</td><td colspan="2">Нәтиҗә</td></tr>
<tr><td>Ягымлы сүзләр куллану</td><td>Боерыкны куллана белү</td><td>Үзең турында сөйләү</td><td>Нинди? Нишли? соравына җавап бирү</td><td>Уенчыклар санау (ничә?)</td><td>Аралаша белү (диалог)</td><td>Баллар</td><td>Дәрәҗә</td></tr>
</table>

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече. (зурлар төркеме).

Танып белү.

Югары дәрәҗә.(3 балл.) Балалар транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне таный һәм әйтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында сөйли, аларны төркемли белә. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә. Юл йөрү кагыйдәләрен дөрес әйтә. Туган иле, шәһәре (авылы),Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә. Үз туганнары, үзе турында сөйли, адресын әйтә. Табигатьтәге кайбер закончалыкларны белә, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара.

Уртача дәрәҗә.(2 балл.)Балалар транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне атаганда хата җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында тулысынча сөйләми, исенә төшергәч, өстәп сөйли белә, төркемли ала. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында мәгълүматне тулысынча биреп бетерә алмый. Туган иле, шәһәре (авылы),Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә. Үз туганнары, үзе турында аз сөйли, сораулар биргәч үзлектән тулыландыра. Табигатьтәге кайбер закончалыкларны аңлатканда, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгарганда кыенлыклар кичерә.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Балалар транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне атаганда хата җибәрә. Предмет һәм аның

үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми, төркемли алмый. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында мәгълүмате юк. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында әйтә белми. Үз туганнары, үзе турында тәрбияче ярдәмендә сөйли. Адресын белми. Табигатьтәге кайбер закончалыкларны аңлата, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алмый.

Аралашу.

Югары дәрәҗә. (3 балл.)Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр куллана белә, туры һәм кыек сөйләмнән файдалана. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә, иҗади хикәяләр төзегәндә интонацияләрдән дөрес файдалана. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне дөрес әйтә белә.Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда теләп катнаша. үстерелешле аралашуда катнашу дәрәҗәсе камил.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.) Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр кулланганда хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белә. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбиче ярдәмен көтә, бик үк мөстәкыйль түгел. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген тулы бирми, иҗади хикәяләр төзегәндә иҗади түгел. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйткәндә хаталар җибәрә.Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда катнаша, үстерелешле аралашуда катнашуы камил дәрәҗәдә түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Бала **с**өйләмдә гади җөмләләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып начар сөйли, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген план буенча сөйли белми, иҗади хикәяләренең эчтәлеге гади, интонацияләрдән файдаланмый. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми.Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда сирәк катнаша, үстерелешле аралашуда катнашуы юк дәрәҗәдә.

Матур әдәбият уку.

Югары дәрәҗә. (3 балл.) Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя)аера ала. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып яттан сөйли. Язучыларны таный һәм атый, әсәрләрен белә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сөйләмдә мөстәкыйль куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйләп бирә ала.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.) Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя)аерганда ялгышлыклар җибәрә, ләкин тәрбияче ярдәмендә үзлектән төзәтә ала. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда активлык күрсәтми, ләкин катнаша. Язучыларны таный, әсәрләрен әйтүдә кыенлыклар кичерә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сирәк куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя биргәндә хаталар җибәрә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга тулы итеп сөйләми.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя)аера алмый. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда катнашырга теләге юк. Язучыларны танымый, әсәрләрен әйтә алмый. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны кулланмый. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя бирә белми. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйли белми.

Татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү
(зурлар төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм			Фольклор (мәкаль, табышмак)	Нәтиҗә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләрне гомуми-ләштерү	Капма-каршы сүзләр	Үзең турында сөйләү	"Уйный-уйный үсәбез" проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)		Сүзләрне гомуми-ләштерү	Капма-каршы сүзләр

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече.

(мәктәпкә әзерлек төркеме).

Танып белү.

Югары дәрәҗә. (3 балл.)Бала сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллый. Экологик бәйләнешләрне аңлата ала, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысын белә.Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмат бирә ала. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйли, аларны төркемли белә.Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, эти-әнисе)сөйли белә, өлкәннәр хезмәте, аларның эшлекле сыйфатлары турында мәгълүмате бар.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.) Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында баланың күзаллавы җитәрлек дәрәҗәдә түгел. Экологик бәйләнешләрне күрүдә авырыксына, тәрбияче яки балалар ярдәмендә үзе җавап бирә.Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмате бар, дөрес итеп тәрбияче ярдәмендә аңлата. Предметларның үзләренә генә хас

билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйлгәндә хаталар җибәрә, төркемләгәндә хаталар җибәрсә үзлектән төзәтә белә .Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, эти-әнисе) мәгълүмате тулы түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.)Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында бала күзалламый. Экологик бәйләнешләрне, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысы турында әйтә белми. Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмат бирә алмый. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйли әмма аларны , төркемләми. Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, эти-әнисе) мәгълүмате аз.

Аралашу.

Югары дәрәҗә (3 балл.)Бала күмәк сөйләмдә актив катнаша (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара, вакыйгаләр, фактлар,күренешләр турында эзлекле мәгънәле, аңлаешлы итеп сөйли.).Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча аңлап төгәл куллана ала.Сүзләрне контексттагы мәгънәсенә туры китереп сөйли белә.Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып үзлектән иҗади хикәяләр төзи белә.Тәрбияче, һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белә. Бәйләнешле сөйләме чиста, грамматик яктан дөрес.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.)Бала күмәк сөйләмдә катнаша (сорауларны аз бирә, сорауларга җавап кайтара, вакыйгаләр, фактлар,күренешләр турында эзлекле сөйләгәндә хаталар җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә).Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча кулланганда хаталар җибәрә. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып иҗади хикәяләр төзегәндә хаталар җибәрә, тәрбияче ярдәмендә үзлектән төзәтә ала.Тәрбияче һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белә.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.)Бала күмәк сөйләмдә катнашмый (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара алмый вакыйгаләр, фактлар, күренешләр турында эзлекле сөйләгәндә хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белми).Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча кулланганда хаталар җибәрә. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып үзлектән иҗади хикәяләр төземи.

Матур әдәбият уку.

Югары дәрәҗә.(3 балл.) Әсәрнең жанрын билгели ала (әкият, хикәя, шигырь). Китап геройларының хәленә керә белә, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә, үз мөнәсәбәтен белдерә. Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сәнгатьле итеп сөйли, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирә белә. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таный.Китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.)Әсәрнең жанрын билгеләүдә (әкият, хикәя, шигырь) хаталар җибәрә. Китап геройларының хәленә керә белә, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә, үз мөнәсәбәтен аңлата алмый. Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сөйләгәндә сәнгатьлелек җитми.Эчтәлеге буенча сорауларга җавап биргәндә хаталар җибәрә. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таныганда, хаталар

җибәрә, күп очракта үзлектән төзәтми. Китаплар белән кызыксына, мөстәкыйльлеге чамалы.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Бала әсәрнең жанрын (әкият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәменнән башка билгели алмый. Китап геройларының хәленә керә белми, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә алмый, үз мөнәсәбәтен дөрес аңлата алмый. Шигырьләрне тиз истә калдырмый, сәхнәләштергән әсәрләрне сөйләгәндә сәнгатьлелеге, иҗадилыгы юк. Эчтәлеге буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таныганда күп хаталар җибәрә. Китаплар белән кызыксынмый.

Татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү
(Мәктәпкә әзерлек төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм			Фольклор (мәкаль, табышмак)	Нәтиҗә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләрне гомуми-ләштерү	Капма-каршы сүзләр	Үзең турында сөйләү	“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)		Сүзләрне гомуми-ләштерү	Капма-каршы сүзләр

Нәтиҗәләрне бәяләү

Югары дәрәҗә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.